

KOMPOZİSYON (Bölüm 2)

Kompozisyonu güçlendiren yardımcı unsurları inceleyelim.

Geçen sayımızda kompozisyon ile ilgili olarak; kadrajda yer alan objeler, bu objelerin konumları ve üçte bir kuralından bahsetmiştik. Bu sayımızda da kompozisyonu oluşturmamıza yarayan diğer konuları ele alacağız. Elbetteki, doğru kompozisyonun tek bir tarifi veya tanımı olamaz. Kimi kompozisyonlar vardır ki, tarif edilen veya tanımlanan birçok kuralın hiçbirine tam olarak uymaz. Ancak diğerlerinin yanında çok daha fazla ön plana çıkabilirler.

Bazen doğru kompozisyon ile yanlış kompozisyonu, kadrajın birkaç derece daha soldan veya sağdan yapılması kadar küçük bir fark birbirinden ayırdeder. Bir fotoğraf çekiminde, yaptığımız kadrajın doğru kompozisyonu oluşturduğuna bir türlü emin olamıyorsak, henüz bu konudaki içgüdülerimiz ve tecrübemiz yeterli değil demektir. Doğru kompozisyonu elde etmenin yolu, her konuda olduğu gibi bolca pratik yapmaktan geçer. Bunun için fotoğraf makinamıza ihtiyaç olmaksızın, daha önceden hazırladığımız ortası dikdörtgen şeklinde kesilmiş bir kağıt parçasından çevremize bakarak tekniğimizi geliştirmeye çalışmamızın çok faydası vardır. Aynen fotoğraf makinenizi gözünüze götürür gibi, ortası delik olan bu kağıdı gözünüze götürün ve delikten, vizörden bakar gibi çevrenize bakın. Kağıdı yüzünüzle beraber sağa, sola, yukarı veya aşağıya döndürün ve doğru kompozisyonu elde etmeye çalışın. Gerekirse, kadrajı daraltmak veya genişletmek için kağıdı gözünüzden uzaklaştırın veya yakınlaştırın. Bu alıştırmayı sıkça yapmak, bir fotoğrafçının gözünü kompozisyonel açıdan eğitmesi bakımından önemlidir.

Fotoğraf, üç boyutlu dünyamızı iki boyutlu olarak gösteren bir temsil şeklidir. Kaybolan üç boyutluluk hissini güçlendirmek için, yol gösteren hatları, ön plandaki objeleri veya alan derinliğini kullanırız.

Yol gösteren hatlar

Yol gösteren hatlar; patika, çit veya bir dizi bulut gibi çok bariz objeler olabilir. Genellikle karenin bir köşesinden başlayarak karenin ortasına doğru belli bir açıyla ilerler ve doğrudan veya dolaylı olarak bizi ilgi merkezine götürür. Yol gösteren bu hatları izlemek insan gözünün en doğal tepkilerinden birisidir. Yol gösteren hattı göz izlerken, onun dışında kalan objeler tamamen önemini yitirir. Bu yüzden, bu tekniği kullanırken ilgi

merkezinin seçilen hat üzerinde veya yakınlarında biryerlerde olması önem ifade etmektedir. Fotoğraf 1'i (1/400sn. – F/8) kompozisyonel açıdan ele aldığımızda, Çin Setti'ne ait basamakların yol gösteren hat olarak kullanıldığı görülmektedir. Bu kadrajda göz, karenin altından başlayan basamakları kadrajın sol üst tarafına kadar izler. Basamaklardan oluşan uzun hat dışında göz fazla birşeyle ilgilenemez. Karenin neredeyse alt kısmının tamamını kaplayarak başlayan basamaklar, bitiş noktasında bir sicim kadar incelmektedir. Daha önce sıklıkla bahsettiğimiz, birbiriyle eşdeğer objelerin aynı kadrajdaki oransal farklılıklarının büyüklüğü, bu fotoğrafa da üç boyutlu etki katmaktadır. Bu kompozisyonda ilgi merkezi zaten basamakların kendisi olduğundan, ilave bir ilgi merkezine ihtiyaç duyulmamıştır. Karenin neredeyse alt yarısına hiç insan figürü dahil edilmemiş olması da kasıtlıdır. Benzer turistik yerlerde sıkça yaşanan, gereğinden fazla insanın kadraj içinde yer alması problemi, burada uygun zamanı beklemek suretiyle asgariye indirilmiştir. Arka planda kalan dağların üzerindeki sis tabakası da, kadrajın sol ortasından başlayıp, üst orta noktasına kadar ulaşan hattın arka fondan ayrılmasını ve daha belirgin bir şekilde ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Fotoğrafınızda yol gösteren hattı kompozisyon aracı olarak kullanmak için, mutlaka da Çin Setti kadar uzun bir objeye ihtiyacınız yok. Bu, evinizin bahçesine ait çit, Belgrad Ormanı'nda bir patika veya uzayıp giden bir tren yolu olabilir. Bu konuda pratik yapmak için çevrenizde iyi bir araştırma yapın. Tripodunuzu kurun ve hattın üzerine düşecek ilgi merkezi için uygun zamanı bekleyin.

Ön plandaki objeler

Çoğu zaman ön plandaki objeler de, fotoğrafa bakan kişiyi karenin içine çekme konusunda etkili olurlar. Bunlar bir otomobil yarışındaki tabela, arka fonda fotoğrafıladığınız bir kişinin önünde duran bir vazo veya bahçede bir heykel olabilir. Ön planda kullanmayı

düşündüğünüz obje veya objeler herneyse, kadraj ile bir konu bütünlüğü oluşturmaldır. Ayrıca, bu objelerin kadrajdaki diğer objeler ile orantısına dikkat edilmelidir. Ön planda gereğinden fazla yakından çekilerek kullanılan objeler, ilginin dağılmasına veya tek bir noktaya yoğunlaşmasına sebebiyet verebilir. Ön plandaki obje daha çok, ana major objenin minör anahtarı olarak düşünülebilir. Eğer ön planda kullanılan obje gereğinden fazla büyük veya ilgi çekiciyse, bu durumda makinemizin alan derinliği azaltılarak obje

flulaştırılabilir. Fotoğraf 2 'de (1/3sn. – F/3.5) arka fondaki binaların önündeki bahçenin etkisi vurgulanmak için, ön planda çiçekler kullanılmıştır. Çekim akşam saatlerinde yapıldığından, diyafram mümkün olduğunca açık tutulmuş, dolayısıyla alan derinliği azalmıştır. Ayrıca çiçeklerin biraz daha belirginleşmesi için, yukarıdan flaş ışığı ile bir miktar dolgu ışığı ilavesi yapılmıştır.

Alan derinliği

Alan derinliği, bir kompozisyonun başarılı kılınması için fotoğrafçının kullanacağı en etkin araçlardan bir tanesidir. Alan derinliği, fotoğrafa bakan kişinin kompozisyon içinde hangi objeleri öncelikli olarak görmesini, bir başka deyişle hangi noktalara ilgisinin çekilmesini istediğini belirleyen bir araçtır. Kompozisyon içinde net olarak görünen objeler öncelikli olarak ilgi merkezi haline gelirken, flu görünen kısımlar da fon ya da konuyu tamamlayan diğer objeler olarak algılanacaklardır. Fotoğraf 3 (1/180sn. – F/3.2) diyafram açık olarak çekilmiş ve ellere odaklanılarak net yapılmıştır. Kendi eline göre daha arka planda kalan ahçının flu görünmesi, bize ahçının kim olduğunun ikinci planda kaldığının mesajını vermektedir. Bu fotoğrafta bir alışveriş anı gösterilmek istenmiştir. Alışverişi gerçekleştiren eller ve alınan ürün yeterince nettir, geriye kalanlar sadece fon ve tamamlayıcı unsurdur. Aynı kompozisyonu eller ve yiyecekler flu, ancak ahçıyı net olarak gözümüzde canlandırabilirim. Bu durumda ilgi doğrudan ahçının kendisinde yoğunlaşacaktır. Acaba ahçı dünyaca meşhur bir ahçı mıdır, yoksa bir yakınımız mıdır? Fotoğrafa bakan kişi net olarak tespit edilen

alanlar hakkında bu ve benzer sorgulamaları bilinç altı sürekli yapar, ta ki cevabını bulana kadar. Bu sorular cevapsız kalırsa, o zaman kompozisyonumuzun doğru yapıldığını söylemek pek mümkün olmaz.

Açılar

Kompozisyonu oluştururken kullandığımız açı, özellikle insan faktörü kadraja dahil ediliyorsa, çok önem ifade etmektedir. Bir insanın göz hizasının altından çekilen portresi örneğin, o kişiye ait daha güçlü, otoriter, hükmeden bir intiba yaratır. Yalnızca insanı fotoğraflarken değil, diğer her türlü fotoğraf çekiminde de açı çok önem ifade eder. Biraz daha aşağıdan çekilmiş ve biraz daha yukarıdan çekilmiş aynı yerlere ait fotoğraflar arasında önemli anlam ve ifade farklılıkları meydana gelir. Çoğumuzun farkında olmadan yaptığı hatalardan biri de, gördüğümüz objeleri sürekli göz hizasından fotoğraflamaktır. Çektiğimiz bir fotoğrafı, hep daha iyi nasıl çektim diye sorgulamalıyız. Kullandığım bu açı obje hakkında ne söylüyor? Kompozisyonu biraz daha yere yatarak veya yukarıya biryerlere çıkararak daha da güçlendirebilir miyim?

Göz hizası herkesin, dolayısıyla fotoğrafa bakan kişinin de çevresini sürekli gözlemlediği bir açıdır. Bu açıdan çekilen fotoğraflar içerik olarak gerçekten ilginç olmadıkları sürece, fotoğrafa bakan kişiyi heyecanlandıramazlar. Ancak, çok basit bir

çocuk fotoğrafı, bir çiçek veya Fotoğraf 4'teki (1/80sn. – F/4.2) gibi bir topluluk fotoğrafı, farklı bir açıdan çekildiğinde daha ilgi çekici hale gelebilir. Bu fotoğraf hemen yakındaki bir çatı üzerinden çekilmiştir. Günlük hayatta bu açıdan görülemediği için, yüksek bir noktadan yapılan bu kadraj kompozisyona bir miktar dinamizm katmıştır. Bu açıdan, yenilen yemek hakkında da bilgi sahibi olunurken, insanların yemeğe olan ilgisi ve yüz ifadeleri daha belirgin yakalanabilmiştir. Kırmızı hırkalı kızın bir anlık arkaya dönerek yaptığı bakışın da fotoğrafa olumlu katkısı söz konusudur. Kadrajın sağ tarafına çatının bir kısmının dahil olmaması tabii ki tercih edilirdi, ancak bazen bulunduğumuz şartlar, tam arzuladığımız kompozisyonu oluşturmamıza elverişli olmayabilir.

Çerçeve içinde çerçeve

Fotoğrafta çerçeve içinde çerçeve kullanmak, sıradışı bir görsellik oluşturabilir. Örnek olarak; bir evin penceresinden görünen manzara veya ağaçlardan sarkan yaprakların oluşturduğu çerçeve verilebilir. Çerçeve olarak seçilen obje kompozisyona derinlik hissi verirken, aynı zamanda da ilgi merkezine olan konsantrasyonun artmasını

sağlar. Çerçeve içinde çerçeve kullanılması, fotoğrafa bakan kişiye oradaymış hissi verir. Fotoğraf 5'te (1/80sn. – F/3.8) çerçeve olarak bahçe duvarı ve geçit kullanılmış. Bu fotoğraf bizi doğrudan geçidin içine çekmek ister gibi karşımızda durmaktadır. Bakan kişide, geçidin içinden geçip, patikadan yürüyerek ağaçların altında ilerleme isteği uyandırmaktadır. Yazının başında bahsedilen

yol gösteren hat, bu kompozisyonda çerçeve içinde kullanılarak gözün patikayı takip etmesi sağlanmıştır.

Çerçeve içinde çerçeve kullanımı Fotoğraf 6'da (1/500sn. – F/11) olduğu gibi, bazen dış çerçevenin tamamen koyu bir zeminden oluşmasıyla da elde edilebilir. Bu fotoğrafta pozlandırma gökyüzüne göre yapıldığından, çerçeve olarak seçilen alan tamamen silüet olarak ön plana çıkmıştır. Bu gibi durumlarda çerçevenin iç konturu önem kazanmaktadır. Bu fotoğrafta da ilgi çeken aslında arkadaki manzaradan çok, hançer görümlü konturdur.